

De vraag naar boter in Nederland

Enkele kwantitatieve gegevens betreffende de vraag naar boter in Nederland, samengesteld door Ir. B. Wierenga van de afdeling Marktkunde en Marktonderzoek van de Landbouwhogeschool te Wageningen.

In het volgende zijn de belangrijkste resultaten van een onderzoek over de vraag naar boter in Nederland weergegeven. Voor de integrale resultaten, de exacte definiëring der variabelen, de gehanteerde statistische methoden, mag verwezen worden naar een één dezer dagen verschijnend meer uitgebreid artikel in „Maandschrift Economie” van de KEH te Tilburg ¹⁾.

In het onderzoek is alleen beschouwd het huishoudelijk verbruik van boter. Getracht is te meten de invloed op de vraag naar boter van:

- de prijs van boter
- de verbruikte hoeveelheid koelhuisboter
- de prijs van margarine
- het inkomen
- een trend

Deze berekening is geschied door de verbruikte hoeveelheden boter met behulp van regressieberekening aan de variabelen te relateren.

De gegevens

Omdat aan de jaarlijkse „macro-cijfers” van de consumptie per hoofd een aantal bezwaren kleven werd hiervan geen gebruik gemaakt. Bij het merendeel der berekeningen is gebruik gemaakt van gegevens van het consumentenpanel van het Nederlands Instituut voor Agrarisch Marktonderzoek, het NIAM in Den Haag, welke met medewerking van het Produktschap Zuivel ter beschikking kwamen. Aldus zijn

beschikbaar: vierwekelijkse cijfers vanaf 1958. Steeds is gewerkt met: boterconsumptie per hoofd. De prijzen zijn steeds af-detailhandel. Voor de meting van de inkomensinvloed is gebruik gemaakt van het meest recente budgetonderzoek van het CBS.

Resultaten

a. *De prijs van boter.* Deze blijkt een sterke invloed op het verbruik te hebben. In het volgende staatje zijn de berekende prijselasticiteiten vermeld; het betreft hier de gemiddelde prijselasticiteit over de aangegeven perioden. De jaarcijfers zijn gesommeerde vierweekse cijfers van het NIAM-panel.

	1958/1968	1967	1968
Op basis van vierweekse cijfers	— 1,06	— 1,50	— 1,86
Op basis van jaarcijfers	— 1,31	— 2,00	— 2,45

Tabel 1. Gem. prijselasticiteit v. d. vraag naar boter

De prijselasticiteit (abs) is vooral de laatste jaren dus vrij groot. De jaargegevens laten zelfs een nog hogere prijselasticiteit zien. Dit cijfer is echter, gezien het veel kleiner aantal gegevens, aanzienlijk onnauwkeuriger, dan dat op basis van vierweekse cijfers.

b. *De invloed van de koelhuisboter.* Het blijkt dat voor elke kg koelhuisboter, gezien over de periode 1958/1968, gemiddeld 0,8 kg verse boter minder is verbruikt. Dit cijfer: 0,8 is statistisch nauwkeurig te achten.

c. *De margarineprijs.* De kruiselasticiteit van de prijs van margarine en het boterverbruik is negatief. Dit betekent dat als de margarineprijs stijgt, de vraag naar boter afneemt en omgekeerd. Dit is bij deze substitutieprodukten — boter en margarine — opmerkelijk. Het verschijnsel kan worden verklaard, door aan te nemen, dat de gemiddelde consument een vast bedrag aan vetten uitgeeft. Wordt het goedkoopste produkt (margarine) duurder, dan kan men minder van het duurste (boter) kopen. Boter heeft dan het karakter van een luxe-artikel.

Het blijkt, dat deze hypothese van een constante vetpost in het budget redelijk met de beschikbare gegevens overeenstemt. (zie ¹⁾).

d. *De trend.* Los van bovengenoemde invloedsartikelen, blijkt er een autonome neerwaartse trend in het boterverbruik te zitten. De hieruit resulterende teruggang is gemiddeld ca. 30 ton/jaar voor de hele Nederlandse bevolking.

e. *Seizoensinvloed.* In de laatste 12 weken van het jaar ligt

1. Zie: Ir. B. Wierenga: „Een kwantitatief onderzoek over de vraag naar boter in Nederland”, „Maandschrift Economie” van de KEH te Tilburg, juni 1969.

Melkpoederbereiding in Noord-Frankrijk

interventievoorschriften verpakt moet zijn in zakken die voorzien zijn van een losse plastic binnenzak. Deze binnenzak moet apart worden dichtgemaakt, wat behalve veel extra arbeid ook moeilijkheden met stapelen kan geven (lucht). Deze moeilijkheden kunnen worden beperkt als de plastic zak mag worden meegenaid (wat tijdelijk nog is toegestaan), maar dan bestaat de mogelijkheid van vochtopname via de stikgaatjes. Wellicht dat het aanbrengen van genoemde strook dit bezwaar kan elimineren. Bovendien zou het mogen meenaaien van de losse plastic zak tegemoet komen aan de wens tot automatisering van het afwegen, een ontwikkeling die in Nederland ongetwijfeld zal doorzetten. Nu reeds is er een aantal machines aan de markt die het automatisch verpakken van melkpoeder in zakken mogelijk maken. Tot nog toe is controle achteraf, eventueel gevolgd door handelingen die de zak op het juiste gewicht moet brengen, noodzakelijk gebleken. Hiermee gaat het effect van de verkregen arbeidsbesparing ten dele weer verloren.

J. E. Duiven, Ing.

de boterconsumptie/hoofd per 4 weken gemiddeld 0,8 à 0,9 kg hoger dan in de rest van het jaar. De feestdagen in december zullen hiertoe niet onbelangrijk bijdragen.

f. *Het inkomen.* Uit de budgetstudie blijkt dat de inkomens-elasticiteit van de vraag naar boter niet erg groot is. Deze bedraagt 0,5 à 0,6.

Enkele toepassingen op het beleid

De boterprijs

Nu we de vergelijking van de vraag naar boter kennen, kunnen we de boterprijs berekenen, waarbij de opbrengst van de boter maximaal is; deze ligt nl. bij het punt van de vraagcurve, waar de prijselasticiteit —1 bedraagt. Deze prijs is optimaal te noemen, voorzover we aannemen, dat de boter reeds geproduceerd is; we kijken dan niet naar de produktiekosten. Bij de huidige situatie van overvolle pakhuizen lijkt dit uitgangspunt gerechtvaardigd.

De aldus berekende optimale boterprijs is voor de situatie van begin 1969: f 1,29 per 250 g. Dit is dus aanmerkelijk beneden de huidige prijs van f 1,75. Hierbij moet worden opgemerkt, dat dit geldt in de „ceteris paribus”-situatie, aangenomen is dus,

dat de margarineprijzen bij zo'n prijsdaling niet zouden veranderen. *Het blijkt dat de bovengenoemde prijs niet verligt van die in het Mansholt-plan.* De laatste is nl. \pm f 1,20 per 250 g. Als wij de opslagkosten van de boter in onze berekening hadden betrokken, zouden we ook een iets lagere optimale prijs dan f 1,29 hebben gevonden. Men realiseert zich hierbij, dat bovenstaande optimale prijs alleen voor Nederland geldt.

De margarineprijs

Vanwege de negatieve kruisprijselasticiteit van margarine, zal een eventuele prijsverhoging voor dit produkt, bijv. ten gevolge van hogere grondstofprijzen, de boterproducenten niet tot voordeel strekken. De boterconsumptie zal er eerder kleiner dan groter door worden.

De koelhuisboter

Als we aannemen, dat gemiddeld 1 kg koelhuisboter 0,8 kg verse boter vervangt, dan zal een koelhuisboteractie slechts direct financieel voordeel opleveren als de prijs van koelhuisboter minstens 80% is van die van verse boter. Bij de recente koelhuisbotercampagne met ca. f 1,20 als koelhuisboterprijs en ca. f 1,75 als prijs voor de verse boter is dit niet het geval.

Dankbetuiging

De Permanente examencommissie stelt er prijs op na de beëindiging van haar taak, het voorbereiden en doen afnemen van examens voor de FNZ-diploma's en aantekeningen, haar dank te betuigen aan allen, die schriftelijk of persoonlijk hun belangstelling hebben getoond vóór of tijdens de op 20 mei jl. door het FNZ-bestuur aangeboden afscheidsbijeenkomst te Utrecht.

In het bijzonder is zij erkentelijkheid voor de grote medewerking van de examinatoren, leraren en laboratoriumleiders, waardoor sinds 1908 een passende bijdrage is geleverd aan de praktische kennis van de werkers in de Nederlandse zuivelindustrie.

De Permanente examencommissie in ruste, Ir. F. W. van der Vring, voorzitter; J. K. de Boer Azn.; Ir. W. Pasma; N. J. W. Hofsté Ing., secretaris.

Centrale kaaskeuring

Bij gelegenheid van de algemene vergadering van de FNZ in september a.s. zal wederom een centrale kaaskeuring worden gehouden.

De regeling is enigszins aangepast aan de voorstellen, welke een daartoe ingestelde werkgroep het vorig jaar heeft gedaan en aan de suggesties, welke in de onlangs gehouden enquête over de algemene vergadering naar voren kwamen.

De inzendingmogelijkheid is verruimd. Alle fabrieken worden in de gelegenheid gesteld een kaas in te zenden in de nieuwe rubriek „specialiteiten”. Mede hierdoor kunnen fabrieken, die om wat voor reden ook in de voorgeschreven produktieperioden (4 t/m 7 juni en 23 t/m 26 juli) geen kazen maken van de bekende typen toch meedoen, nl. in deze rubriek specialiteiten.

De bij de bonden aangesloten kaasmakende fabrieken worden in de gelegenheid gesteld aan de keuring deel te nemen. Fabrieken, die geen circulaire hierover hebben ontvangen, worden uitgenodigd dit kenbaar te maken aan de Zuiveltechnische afdeling van de FNZ, Van de Spiegelstraat 16, Den Haag.

Eén dag naar de DLG

„Overzeeland Tours” verzorgt op 25 juni a.s. een speciale reis naar Frankfurt, waar de zuivelbeurs van de DLG wordt gehouden. De reis gaat per Caravelle, die in een tijd van 40 minuten de afstand overbrugt. De reissom bedraagt f 125,— per persoon, exclusief f 11,50 luchthavenbelastingen. Het vertrek van Schiphol is vastgesteld op 08.15 uur. In Frankfurt staan speciale bussen gereed voor het vervoer naar en van de beurs. De kosten hiervan zijn in de reissom begrepen. Belangstellenden kunnen zich voor deze reis aanmelden bij „Overzeeland Tours” postbus 7566 Schiphol-Centrum, telefoon 170576 - 170578.